
Economia mundial

Desconstruint
el capitalisme global

G. Cairó i Céspedes (coord.)

**R. Franquesa, I. Maestro-Yarza,
X. Martí-González, J. C. Palacios Cívico**

**Segona
edició**

UBe

Economia
i Empresa

Economia mundial

Economia mundial

Desconstruint
el capitalisme global

G. Cairó i Céspedes (coord.)

**R. Franquesa, I. Maestro-Yarza,
X. Martí-González, J. C. Palacios Cívico**

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Edicions

Economia
i Empresa

En agraïment als nostres mestres
Javier Martínez Peinado i José María Vidal Villa

Sumari

Pròleg	19

PART I

CAPITALISME. CONCEPTES I DINÀMICA

1. ANÀLISI ECONÒMICA. METODOLOGIA I CONCEPTES

<i>Irene Maestro-Yarza, Ramon Franquesa</i>	23
1. Introducció	23
2. La ciència econòmica: objecte d'estudi i mètode.....	23
2.1. L'objecte d'estudi en l'economia	24
2.2. El mètode científic en les ciències socials	27
3. Evolució de la ciència econòmica	29
4. Conceptes d'estructura econòmica	34
4.1. Mode de producció	35
4.2. Formació social.....	37
4.3. Sistema econòmic	38
4.4. Dinàmica estructural.....	39
5. Idees clau	40
6. Referències bibliogràfiques i videogràfiques	42
Apèndix. Escoles de pensament econòmic	43

2. RELACIONS ECONÒMIQUES I DINÀMICA CAPITALISTES

<i>Gemma Cairó i Céspedes, Irene Maestro-Yarza</i>	45
1. Introducció	45
2. La circulació capitalista de mercaderies i la valorització del capital	45
2.1. La llei del valor	47
2.2. El cicle del capital	48
2.3. Els motors del capitalisme: les relacions estructurals bàsiques	50
3. La dinàmica capitalista: lleis i efectes	51
3.1. Les lleis de la dinàmica capitalista	52
3.1.1. La llei de sobre població relativa	52
3.1.2. La reproducció ampliada del capital i la proporcionalitat	54
3.1.3. La llei de la tendència decreixent de la taxa mitjana de guany	55
3.2. Els efectes de la dinàmica capitalista	57

3.2.1.	El desenvolupament cíclic	57
3.2.2.	La concentració i la centralització del capital	59
3.2.3.	L'expansió «exterior» del capital	61
3.3.	La periodització: fases del desenvolupament capitalista	62
4.	Idees clau	63
5.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	65

PART II

SISTEMA CAPITALISTA MUNDIAL

3. LA FORMACIÓ HISTÒRICA DEL SISTEMA CAPITALISTA MUNDIAL

	<i>Ramon Franquesa, Gemma Cairó i Céspedes.....</i>	69
1.	Introducció	69
2.	Desenvolupament històric del capitalisme	70
2.1.	Factors que permeten el capitalisme	70
2.2.	El sorgiment de les formacions capitalistes.....	72
3.	L'expansió mundial del capitalisme	72
3.1.	Una aproximació teòrica	73
3.2.	Una aproximació empírica.....	76
4.	El fracàs de les experiències socialistes del segle xx	81
5.	La globalització capitalista	83
6.	Idees clau	86
7.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	87

4. EL SISTEMA CENTRE-PERIFÈRIA. LA NOVA SEMIPERIFÈRIA

	<i>Gemma Cairó i Céspedes.....</i>	89
1.	Introducció	89
2.	El sistema Centre-Perifèria i el concepte d'articulació.....	89
2.1.	El Centre: el model d'acumulació autocentrat	92
2.2.	La Perifèria: el model d'acumulació perifèric o extravertit	95
2.3.	Classificació dels països.....	97
3.	La Semiperifèria en el marc del sistema Centre-Perifèria.....	99
3.1.	L'emergència de la Semiperifèria.....	100
3.2.	L'articulació incompleta de la Semiperifèria	106
3.3.	A manera de conclusió: la Semiperifèria i el capitalisme global	110
4.	Idees clau	111
5.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	111
	Apèndix 1. Classificació regional i econòmica dels països.....	113
	Apèndix 2. Classificació dels països segons el nivell de renda per càpita (2018)	115

5. GLOBALITZACIÓ, NEOLIBERALISME I CRISI	
<i>Gemma Cairó i Céspedes</i>	117
1. Introducció	117
2. Antecedents: fordisme, crisi dels anys setanta i emergència del neoliberalisme	118
2.1. Capitalisme fordista i edat d'or del capitalisme (1945-1970)	118
2.2. El neoliberalisme i les polítiques d'ajust estructural	120
3. El capitalisme neoliberal i la Gran Recessió.....	125
3.1. Globalització i financerització.....	125
3.2. Les bases del capitalisme neoliberal: les causes de la Gran Recessió.....	129
3.2.1. La hipertròfia financera i l'economia de «casino»	131
3.2.2. El conflicte distributiu: contracció salarial, sobreendeutament i desigualtat	136
3.2.3. La qüestió de la productivitat: la Semiperifèria emergent i els desequilibris globals	145
3.3. A manera de conclusió: la crisi financera com a detonant de la Gran Recessió.....	151
4. Idees clau	152
5. Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	153

PART III

ELS RECURSOS DEL SISTEMA

6. ESTRUCTURA I DINÀMICA DEMOGRÀFICA.	
LA RELACIÓ POBLACIÓ-ECONOMIA	
<i>Irene Maestro-Yarza</i>	157
1. Introducció	157
2. Estructura demogràfica mundial.....	157
2.1. Volum i distribució espacial de la població	157
2.2. Estructura d'edats	158
2.3. Procés d'urbanització	160
2.4. L'activitat econòmica	162
3. Dinàmica demogràfica mundial	163
3.1. Mortalitat	165
3.2. Natalitat.....	166
3.3. Moviments migratoris.....	167
4. La relació bidireccional demografia-economia	168
4.1. La relació demografia-economia	169
4.2. La relació economia-demografia	170
4.2.1. La relació economia-mortalitat.....	170

4.2.2.	La relació economia-moviments migratoris.....	171
4.2.3.	La relació economia-natalitat.....	174
5.	Idees clau	178
6.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	180

7. RECURSOS NATURALS I ENERGÈTICS

	<i>Ramon Franquesa</i>	181
1.	Introducció	181
2.	Els recursos perennes	181
2.1.	L'aigua.....	182
3.	Els recursos renovables	184
3.1.	Els recursos forestals	184
3.2.	Els recursos pesquers	187
4.	Els recursos exhauribles	189
4.1.	Els recursos minerals no energètics	190
4.1.1.	Concentració minera	190
4.1.2.	Interdependència asimètrica	191
4.1.3.	Problemàtica de les exportacions de minerals.....	192
4.1.4.	Reserves i preus.....	193
5.	Els recursos energètics	195
5.1.	Models energètics	195
5.2.	Capitalisme i energia	198
6.	Idees clau	202
7.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	203
	Apèndix 1. Recursos disponibles d'aigua per càpita, 2014.....	205
	Apèndix 2. Percentatge d'aigua renovable usada per països, 2014	205
	Apèndix 3. Variació anual de la superfície forestal, 1990-2015.....	206

8. L'AGRICULTURA I L'ALIMENTACIÓ MUNDIALS

	<i>Irene Maestro-Yarza</i>	207
1.	Introducció	207
2.	La capitalització de l'activitat agrícola	207
2.1.	El paper de l'agricultura en el capitalisme.....	208
3.	Tipologies d'explotacions agràries	209
3.1.	Explotacions agràries al Centre	210
3.2.	Explotacions agràries a la Perifèria.....	211
4.	L'alimentació al món	213
4.1.	La producció agroalimentària mundial.....	213
4.2.	La distribució i el comerç agroalimentari mundial.....	216
4.3.	El consum agroalimentari mundial.....	221
4.3.1.	La fam al món: dimensió del problema.....	221

4.3.2.	Diferents enfocaments de les causes de la fam.....	225
5.	Idees clau	227
6.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	228
	Apèndix 1. Producció mundial de blat 2019-2020.....	230
	Apèndix 2. Balança comercial del blat 2019-2020.....	230

9. CRISI ECOLÒGICA

	<i>Ramon Franquesa</i>	231
1.	Introducció	231
2.	La infraestructura del sistema mundial en crisi: l'avís del Club de Roma ...	231
3.	L'anàlisi de la petjada ecològica.....	233
4.	Decreixement: una proposta polèmica.....	236
5.	Les respostes institucionals a la crisi ambiental	237
6.	Idees clau.....	241
7.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	242
	Apèndix. Distribució mundial per països de la petjada ecològica, 2007....	243

PART IV

FÀBRICA MUNDIAL I GLOBALITZACIÓ PRODUCTIVA

10. PROCESSOS D'INDUSTRIALITZACIÓ. LA FÀBRICA MUNDIAL

	<i>Gemma Cairó i Céspedes, Irene Maestro-Yarza</i>	247
1.	Introducció	247
2.	El procés d'industrialització capitalista	248
2.1.	Les fases de la industrialització.....	248
2.1.1.	La industrialització segons els sistemes tecnològics: les revolucions industrials	249
2.1.2.	Les fases de la industrialització segons l'organització del procés de treball	251
3.	Estratègies i models d'industrialització: la industrialització perifèrica....	257
3.1.	Industrialització per substitució d'importacions (ISI)	258
3.2.	Industrialització per substitució d'exportacions (ISE)	260
4.	La nova divisió internacional del treball i els canvis en la indústria manufacturera.....	262
4.1.	La fàbrica mundial.....	264
5.	Idees clau.....	267
6.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	269
	Apèndix. Classificació de l'ONUDI dels països segons el grau d'industrialització	270

11. GLOBALITZACIÓ PRODUCTIVA I CADENES DE VALOR GLOBAL	
<i>Gemma Cairó i Céspedes</i>	271
1. Introducció	271
2. Globalització productiva i formes d'internacionalització del capital	271
2.1. Globalització productiva i empreses transnacionals	272
2.2. La internacionalització del capital	275
2.2.1. La inversió estrangera directa	275
2.2.2. Noves formes d'internacionalització: l'externalització i les <i>non-equity modes</i>	281
3. Cadena de valor global: la participació dels països en la globalització productiva	285
3.1. CVG i la mesura del valor en la globalització	285
3.1.1. El valor afegit en el comerç	288
3.2. Distribució dels guanys derivats de la participació en les CVG	289
3.3. A manera de conclusió: CVG i desenvolupament	293
4. Idees clau	294
5. Referències bibliogràfiques i videogràfiques	295
Apèndix. Zones de processament d'exportacions (percentatge d'exportacions ZPE sobre les exportacions totals)	297

PART V

GLOBALITZACIÓ COMERCIAL

12. COMERÇ MUNDIAL. ESTRUCTURA I TEORIES	
<i>Gemma Cairó i Céspedes, Xavi Martí-González</i>	301
1. Introducció	301
2. Característiques del comerç mundial	302
2.1. Participació regional en el comerç mundial	304
2.2. Composició sectorial del comerç mundial	306
2.3. Comerç intrarregional i comerç interregional	311
2.4. El comerç d' <i>inputs</i> intermedis	313
3. L'evolució de la relació real d'intercanvi: guanys i pèrdues en el comerç internacional	316
3.1. La RRI al llarg del segle xx i la problemàtica dels productes bàsics	317
3.2. Canvis en la RRI a principis del segle xxi	321
4. A manera de conclusió: l'elevat grau de concentració del comerç mundial o un comerç mundial molt desigual	324
5. Aproximacions teòriques al comerç internacional	326
5.1. Aproximacions ortodoxes	326
5.1.1. Teoria clàssica del comerç internacional	326

5.1.2.	Les noves teories sobre el comerç internacional	327
5.1.3.	Els enfocaments del comerç internacional més recents.....	328
5.2.	Aproximacions heterodoxes	329
5.2.1.	Teoria estructuralista de la tendència al deteriorament dels termes d'intercanvi.....	329
5.2.2.	Teoria neomarxista de l'intercanvi desigual	329
6.	Idees clau.....	330
7.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	331
	Apèndix 1. Grau d'obertura dels països (exportacions i importacions sobre el PIB), 2015	333
	Apèndix 2. Comerç per càpita, 2015	333
	Apèndix 3. Variació trimestral dels índexs de preus, 1970-2008	334

13. INSTITUCIONS DEL COMERÇ INTERNACIONAL

	<i>Ramon Franquesa</i>	335
1.	Introducció	335
2.	La Conferència de Bretton Woods i la creació del GATT	336
3.	El funcionament del GATT i la seva crisi	339
4.	L'Organització Mundial del Comerç	341
5.	De l'OMC als tractats d'inversió i comerç	344
5.1.	El TTIP, una negociació fallida	345
5.2.	Els tractats de comerç en la cruïlla	352
6.	Idees clau.....	354
7.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	355

PART VI

GLOBALITZACIÓ FINANCERA

14. GLOBALITZACIÓ FINANCERA I TRANSFORMACIONS DEL SISTEMA FINANCER INTERNACIONAL

	<i>Xavi Martí-González</i>	359
1.	Introducció	359
2.	Transformacions del sistema monetari i del sistema financer internacional	360
2.1.	Canvis en el sistema monetari internacional	360
2.1.1.	El sistema del patró or	361
2.1.2.	El sistema del patró or-dòlar	362
2.1.3.	Vers unes noves relacions monetàries	363
2.1.4.	El trilema de la impossibilitat de Mundell-Fleming.....	365
2.2.	Causes i naturalesa de la globalització financera	367

2.3.	La nova lògica del sistema financer i els nous agents i inversors financers	369
3.	Globalització financera i caracterització dels fluxos financers internacionals	373
3.1.	Evolució dels fluxos financers internacionals	373
3.2.	Dinàmica financera als països de la Perifèria i la Semiperifèria	375
3.2.1.	Els fluxos de capital cap a la Perifèria i la Semiperifèria fins al 2000	377
3.2.2.	Els fluxos de capital cap a la Perifèria i la Semiperifèria del 2000 al 2008	379
3.2.3.	Els fluxos de capital cap a la Semiperifèria després de la crisi del 2008 ...	380
4.	Idees clau	382
5.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	384
	Apèndix. El sistema financer i els mercats internacionals de capital	386
15.	FINANCERITZACIÓ I IMPACTES DE LA GLOBALITZACIÓ FINANCERA	
	<i>Xavi Martí-González, Gemma Cairó i Céspedes, Ramon Franquesa.....</i>	395
1.	Introducció	395
2.	La financerització de les economies nacionals	395
2.1.	La tesi de la financerització.....	397
2.2.	Visió crítica de la financerització	400
3.	Impactes de la globalització financera sobre les economies nacionals....	402
3.1.	Crisis financeres.....	403
3.1.1.	Crisis monetàries en la Perifèria	405
3.1.2.	La crisi financera del Sud-est asiàtic, 1997-1998.....	407
3.2.	La qüestió del sobreendeutament.....	410
3.2.1.	La teoria del sobreendeutament.....	410
3.2.2.	La crisi del deute extern a l'Amèrica Llatina a la dècada de 1980.....	412
4.	A manera de conclusió: la crisi financera del 2008.....	415
5.	Idees clau	423
6.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	425
	Apèndix. Actius financers dels grans bancs sistèmics en relació amb el PIB del seu país, 2013 (%)	428
16.	INSTITUCIONS FINANCERES INTERNACIONALS	
	<i>Ramon Franquesa .....</i>	429
1.	Introducció	429
2.	El Fons Monetari Internacional.....	430
3.	Del Banc Internacional per a la Reconstrucció i el Foment al Banc Mundial	435
4.	El sistema monetari europeu i el Banc Central Europeu	438
4.1.	El sistema monetari europeu	438
4.2.	El Banc Central Europeu	439

5.	Els nous camins: el Consell d'Estabilitat Financera i el Nou Banc de Desenvolupament	444
5.1.	El Consell d'Estabilitat Financera	444
5.2.	El Nou Banc de Desenvolupament.....	446
6.	Idees clau	449
7.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	451

PART VII

DESENVOLUPAMENT I DESIGUALTAT

17.	DESIGUALTAT GLOBAL	
	<i>Gemma Cairó i Céspedes</i>	455
1.	Introducció	455
2.	L'anàlisi econòmica de la desigualtat	456
3.	Evolució històrica de la desigualtat global	458
3.1.	Mesurar la desigualtat mundial	461
4.	Desigualtat en els anys de neoliberalisme i globalització.....	462
4.1.	Desigualtat nacional a partir de la dècada de 1980.....	463
4.2.	Desigualtat mundial i globalització.....	469
4.2.1.	Canvis distributius en la renda real.....	469
4.2.2.	Desigualtat i riquesa acumulada.....	475
5.	A manera de conclusió: convergència, desigualtat i divergència.....	477
6.	Idees clau	479
7.	Referències bibliogràfiques i videogràfiques.....	480
	Apèndix. Els tres conceptes que defineixen la desigualtat mundial	482
18.	TEORIES I MESURA DEL DESENVOLUPAMENT	
	<i>Juan Carlos Palacios Cívico</i>	483
1.	Introducció	483
2.	Teories i paradigmes del desenvolupament.....	484
2.1.	Els pioners i la teoria de la modernització	484
2.2.	Teoria estructuralista	486
2.3.	Teoria neomarxista	488
2.4.	El paradigma neoclàssic	489
2.5.	El postdesenvolupament i la crítica del desenvolupament.....	489
3.	El concepte de desenvolupament.....	491
3.1.	L'enfocament economicista	491
3.2.	L'enfocament de les necessitats bàsiques.....	492
3.3.	L'enfocament multidimensional i el paradigma del desenvolupament humà.....	492

4.	La promoció internacional del desenvolupament	494
4.1.	Marc institucional	494
4.2.	Indicadors	497
4.3.	La nova agenda internacional	500
5.	Idees clau	502
6.	Referències bibliogràfiques	503

Aquest llibre és fruit d'una feina col·lectiva. Volem començar dient que tots els que hem col·laborat en l'elaboració d'aquest llibre estem molt contents que finalment hagi arribat a les vostres mans, per la qual cosa ens felicitem tots plegats per la feina feta i agraïm a Edicions UB que ho hagi fet possible.

El cert és que quan algú acaba una tasca com aquesta, no pot deixar de mirar enrere i recordar d'on ha sortit tot plegat. I, en fer-ho, no podem obviar les importants influències rebudes en el passat, que ens han orientat (en molts sentits) fins a portar-nos al moment present. En definitiva, ens sentim obligats a dedicar unes línies a homenatjar i reconèixer l'herència i el deute acadèmic que tenim amb els nostres mestres, José María Vidal Villa en un primer moment i Javier Martínez Peinado posteriorment i de manera molt decisiva. A tots dos, com no podia ser d'altra manera, els està dedicat aquest llibre.

D'ells vam aprendre la fermesa analítica. Sovint deien que si els nostres instruments analítics i conceptuals no ens ajuden a entendre i explicar la realitat, aleshores el que està malament, òbviament, no és la realitat (no tots els economistes ho reconeixen), sinó el mètode utilitzat. De fet, foren dos destacats impulsors al nostre país de l'anàlisi estructural de l'economia mundial, la qual cosa implica no limitar l'anàlisi econòmica als aspectes més o menys descriptius i/o conjunturals, sinó, a partir d'una conceptualització, un mètode i una lògica interna estrictes, arribar a explicar el perquè dels processos econòmics a escala mundial. En l'aplicació d'aquesta metodologia van incorporar molts principis del que es denomina economia heterodoxa o economia crítica, provinents principalment de l'economia marxista i de l'institucionalisme.

En aquest llibre els autors continuem aquesta línia metodològica i ens refermem en el compromís d'explicar la realitat de l'economia mundial amb un aparell analític diferent de l'ortodox, que és el que avui domina a les aules de la majoria de les nostres facultats d'economia. En fer-ho s'intenta fer una mena de radiografia, una *desconstrucció*, del funcionament d'aquesta economia mundial, que és capitalista, desxifrar tots els mecanismes que expliquen la seva dinàmica sistèmica i identificar les principals problemàtiques socioeconòmiques a què s'enfronta actualment i col·lectivament el conjunt de la humanitat. El món en què vivim no només és desigual econòmicament i insostenible ecològicament, sinó que, a més, és complex, fet que requereix cada vegada més un abordatge holístic de la realitat social.

Amb tot, fruit de la trajectòria dels nostres mestres i també de la nostra pròpia, creiem honestament que la publicació d'aquest llibre és una molt bona notícia. És un resultat coherent amb aquesta trajectòria i esperem que contribueixi a enfortir no només la nostra tasca docent, convertint-se en el manual que utilitzem per impartir les classes, sinó també a explicar (a les persones que no són els nostres alumnes) per què el món és com és, a la vegada que faci certa llum sobre els camins que cal recórrer per transformar-lo.

LES AUTORES I ELS AUTORS